

Innspill levert Kommunal- og moderniseringsdepartementet 23.02.2021 til arbeidet med strategi for næringsutvikling i fjell og Innlandet fylkeskommune

Hei

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen, som består av kommunene Os, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal og Rendalen kommuner samt Innlandet fylkeskommune, har behandlet sak om innspill til regjeringens arbeid med strategi for næringsutvikling i fjell og innlandet.

Vedtaket lyder:

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen mener at det er behov for en bred politikk for å styrke næringsutviklingen i fjell og innlandet.

-Kommunene må ha økonomi til å yte gode og likeverdige tjenester nær folk.

- Fjellområdene er store og med rike naturressurser, som er viktige både for lokalsamfunnene, det norske storsamfunnet og globalt. Storsamfunnet må i større grad akseptere dette, og forholde seg til blant annet de spesielle vilkårene for den viktige matproduksjonen og beredskapen disse samfunnene utfører for oss alle.

- Et bredt sett med virkemidlene må tilpasses lokale behov og muligheter til å utnytte naturressurser som utmarksbeite, vannkraft og naturopplevelser.

- Det bør umiddelbart etableres en ordning som sikrer driften av lokale studiesteder som Tynset Studie- og høyskolesenter, som er viktige for å gi desentraliserte og fleksible tilbud tilpasset de lokale behovene.

-Staten må ta ansvar for at bredbånds- og fiberløsninger, som også omfatter mobiltelefoni, bygges ut over hele landet i områder der det ikke er kommersielt lønnsomt.

-Det bør iverksettes tiltak som sørger for at både statlig og fylkeskommunal virksomhet bevares og flyttes ut/etableres i distriktene i sentraliseringsklassene 5 og 6.

Det vises for øvrig til innspillene i saksutredningen.

Saksutredningen som ble lagt fram lyder:

SAKSUTREDNING AU-MØTE 03.03. 2021

Sak 17/2021: Innspill til regjeringens arbeid med strategi for næringsutvikling i fjell og innlandet (behandlet per e-post)

Saksbehandler: Rune Jørgensen

Regjeringen har startet arbeid med flere nye grep i distriktpolitikken, og vil blant annet legge fram en strategi for næringsutvikling i fjell og innlandet. Det er invitert til innspill til dette arbeidet innen 1. mars.

I regjeringens presentasjon heter det:

«Strategien skal vise vei for næringsutvikling i disse områdene, og løfte frem viktige satsninger. Strategiene skal svare på hvordan man kan ta mulighetene og ressursene i disse områdene i bruk på en bærekraftig måte, og samtidig bidra til at Norge lykkes med å utnytte våre naturgitte forutsetninger i den pågående grønne omstillingen. Dette er den ene halvdel av fellessatsingen på distriktnæringslivet gjennom strategiene for kyst og fjell/innland.»

Regjeringen mener at dette i hovedsak skal skje gjennom fire satsingsområder, som det her gis innspill til sammen med andre vurderinger.

Rammebetingelsene

Regionrådgiver har forståelse for at regjeringen ønsker å konsentrere seg om noen satsingsområder, men vil understreke at det er nødvendig med mange virkemidler og at det er variasjon i behovene og mulighetene i de ulike distriktene også i fjellområdene. Både

distriktsnæringsutvalget og demograutvalget har levert viktige innspill, og det vil om kort tid også komme fra ungdomspanelet.

Kommunene må ha økonomi til å yte gode og likeverdige tjenester nær folk. Det er urovekkende å se meldinger om kutt i tjenester både for små, mellomstore og store kommuner, blant annet for å innfri krav fra sentrale myndigheter på flere områder. Det samme gjelder for fylkeskommunene, som blant annet sliter med å opprettholde tilbud ved de videregående skolene i distriktene som sikrer at ungdommen får mulighet til å utdanne seg til de oppgaver næringslivet og det offentlige har behov for i årene som kommer, vedlikeholde og bygge ut fylkesveiene og et kollektivtilbud som mange steder er bortimot fraværende. Levende lokalsamfunn med velfungerende kommuner er en forutsetning for å utvikle gode destinasjoner og annen næringsutvikling.

Fjellområdene er store og med rike naturressurser, som er viktige både for lokalsamfunnene, det norske storsamfunnet og globalt. Storsamfunnet må i større grad akseptere dette, og forholde seg til blant annet de spesielle vilkårene for den viktige matproduksjonen og beredskapen disse samfunnene utfører for oss alle.

En mer offensiv distriktspolitikk kan iverksettes gjennom flere av de satstingsområdene som er valgt ut av regjeringen, som også sier at digitalisering vil være et gjennomgående tema og at samarbeid mellom offentlige aktører skal vektlegges.

De fire områdene er:

- Verdiskaping som kommer lokalsamfunn til gode
- Kunnskap og kompetanse for økt verdiskaping
- Bærekraftig arealforvaltning – økt medvirkning, legitimitet og kapasitetsbygging
- Infrastruktur som en sentral forutsetning for næringsutvikling

I det påfølgende gis det i hovedsak stikkordsmessige innspill til regjeringens arbeid, som gjerne kan utdypes om dette er ønskelig. Det vil være hensiktsmessig med god dialog med Fjellnettverket i det videre arbeidet med strategiene.

Verdiskaping som kommer lokalsamfunn til gode

- Fjellandbruket med grovforbasert produksjon er en bærebjelke for verdiskapningen i vår region og i mange andre områder. Dette må kunne utvikles som en del av det grønne skiftet, med økt utnyttelse av utmarksbeite og gjennom FOU -aktiviteter utvikle nye og bedre produkter og produksjonsmetoder. Dette gir grunnlag for økt produksjon og matsikkerhet.
- Det må iverksettes tiltak, blant annet i form av investeringsstøtte og/eller annen form for risikokapital, for å stimulere til økt videreføring lokalt.
- Offentlige institusjoner må stimuleres til å benytte mat produsert lokalt.
- Offentlige og private virksomheter må stimuleres til å benytte mer tre i nye bygg og ved rehabilitering, og dermed til å skape flere lokale arbeidsplasser framfor å frakte tømmeret over lengre avstander.
- Intensivordninger bør vurderes for å stimulere til større industrietableringer basert på naturressursene i fjellområdene.
- Reiselivsbedriftene er i stor grad små og uten mulighet til omfattende markedsføring, og fellestiltak sammen med mat- og andre opplevelsesbedrifter må støttes. Det må være et mål at flere områder kan utvikle helårsdestinasjoner og at virkemidler tilpasses lokale forhold for å gjøre dette mulig.
- Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift må fortsette. Det bør vurderes om den kan utvides, slik at enkelte områder i fjellområdene får lavere eller null arbeidsgiveravgift på samme måte som i Troms og Finnmark. Dette vil være et treffsikkert virkemiddel for næringslivet.
- Det bør med inspirasjon fra havbruksfondet og skattesystemet for kraftkommuner vurderes flere virkemidler for at en større del av verdiskapningen fra naturen, som lokalsamfunnene bidrar med til storsamfunnet, skal bli igjen i distriktene.

- Inntektsfordelingen bør endres i tråd med måten nordmenn bor og bruker fritiden sin på, slik at økonomien til distriktskommuner med mange fritidsinnbyggere og stor gjennomgangstrafikk og beredskapsansvar styrkes.
- Distriktsnæringslivet, særlig innen jord- og skogbruk, må ikke bli påført en uforholdsmessig stor andel av byrdene som følger kostbare utslippskutt, og flere stimuleringsiltak for grønn omstilling bør innføres.

Kunnskap og kompetanse for økt verdiskaping

- Entreprenørskapsarbeidet i skolene må styrkes gjennom Ungt Entreprenørskap, som bør gis rammebetingelser som sikrer tilstedeværelse i distriktene.
- Fylkeskommunene må gis økonomisk handlingsrom som gjør det mulig å opprettholde viktige tilbud ved de videregående skolene for distriktene til tross for få søkere.
- Det bør umiddelbart etableres en ordning som sikrer driften av lokale studiesteder som Tynset Studie- og høyskolesenter, som er viktige for å gi desentraliserte og fleksible tilbud tilpasset de lokale behovene.
- Det bør iverksettes tiltak som sørger for at både statlig og fylkeskommunal virksomhet bevares og flyttes ut/etableres i distriktene i sentraliseringsklassene 5 og 6. Koronatiden og bruken av «nye» tekniske hjelpemidler har dokumentert mulighetene for dette og det reduserte behovet for faste arbeidssteder samlet på få steder. Distriktsnæringsutvalget har pekt på en rekke områder der dette kan gjennomføres om det er politisk vilje. Både statlige og fylkeskommunale virksomheter knyttet til enkelt næringer kan med fordel lokaliseres til steder der disse næringene er godt representert. Flere offentlige arbeidsplasser i distriktene vil styrke det private næringslivet gjennom økt aktivitet på mange områder, og et verdiskapningsprogram for arbeidsplasser med høy kompetanse kan være et godt virkemiddel.
- Innovasjon Norge må desentraliseres og inngå i det lokale næringsapparatet i distriktene.
- De regionale utviklingsmidlene bør økes etter mange år med kutt. Forsøk med overføring av deler av ansvaret for bruken av midlene til kommuner/interkommunalt samarbeid kan med fordel gjøres i Innlandet.

Bærekraftig arealforvaltning – økt medvirkning, legitimitet og kapasitetsbygging

- Kommunene må få større myndighet over bruken av sine egne arealer og forvaltningen basert på lokal kunnskap.
- Plan- og dialogkapasiteten for kommuner som forvalter fjellområdene må styrkes (henger sammen med vurdering av inntektssystemet)

Infrastruktur som en sentral forutsetning for næringsutvikling

- Staten må ta ansvar for at bredbånds- og fiberløsninger, som også omfatter mobiltelefoni, bygges ut over hele landet i områder der det ikke er kommersielt lønnsomt.
- Sentrale myndigheter må også ta grep som sikrer et bedre ladenettverk for elektrisk transport i distriktene.
- Midler til vei- og jernbaneutbygginger i distriktene må økes, og det bør vurderes om staten skal ta ansvar for flere fylkesveier som er viktige beredskaps- og avlastingsveier for riksveier som RV3.
- Det er interessant å merke seg at utvalgets forslag om førerkort til 16-åringene ikke støttes av Ungdomsrådet for Fjellregionen og andre ungdommer, som mener at det i stedet bør satses på ordninger som «Hent meg» og «Trygt hjem» i områder hvor kollektivtilbudet er dårlig.

- Med en erkjennelse av at bilen er det viktige framkomstmiddelet i mange distrikter, bør det vurderes skatteordninger eller andre tiltak som hensyntar dette for innbyggerne i disse distriktene.

Forslag til vedtak:

Arbeidsutvalget i Regionrådet for Fjellregionen mener at det er behov for en bred politikk for å styrke næringsutviklingen i fjell og innlandet.

-Kommunene må ha økonomi til å yte gode og likeverdige tjenester nær folk.

- Fjellområdene er store og med rike naturressurser, som er viktige både for lokalsamfunnene, det norske storsamfunnet og globalt. Storsamfunnet må i større grad akseptere dette, og forholde seg til blant annet de spesielle vilkårene for den viktige matproduksjonen og beredskapen disse samfunnene utfører for oss alle.

- Et bredt sett med virkemidlene må tilpasses lokale behov og muligheter til å utnytte naturressurser som utmarksbeite, vannkraft og naturopplevelser.

- Det bør umiddelbart etableres en ordning som sikrer driften av lokale studiesteder som Tynset Studie- og høyskolesenter, som er viktige for å gi desentraliserte og fleksible tilbud tilpasset de lokale behovene.

-Staten må ta ansvar for at bredbånds- og fiberløsninger, som også omfatter mobiltelefoni, bygges ut over hele landet i områder der det ikke er kommersielt lønnsomt.

-Det bør iverksettes tiltak som sørger for at både statlig og fylkeskommunal virksomhet bevares og flyttes ut/etableres i distriktene i sentraliseringsklassene 5 og 6.

Det vises for øvrig til innspillene i saksutredningen.